

EN KÜÇÜK KARELER YÖNTEMİ -

- Eğri uydurmanın etkin yöntemlerinden biridir.
- Enterpolasyona göre iki önemli avantajı vardır.
 - ↳ Enterpolasyonla elde edilen fonksiyon, gerçek fonksiyonu belli aralıkta temsil eder.

↳ Enterpolasyonlarla elde edilen polinom fonksiyonunun kuvveti, gerekli değer sayısından bir eksiktir.

Dolayısıyla, uygulamadan elde edilecek çok sayıda değerden, yüksek dereceli polinomlar elde etmek gerekecek ve bu da hesaplamaları hem zorlaştıracak hem de uzatacaktır.

- En küçük kareler yöntemi, uydurulan yaklaşık fonksiyon değerleri ile gerçek fks. değerleri arasındaki farkları kareleri toplamının minimum yapılması esasına dayanan en etkili eğri uydurma yöntemidir.

$y = f(x) \rightarrow$ gerçek fks. $z = p(x) \rightarrow$ uydurulan fks.
bilinen n tane nokta değerinden;

$$\sum_{i=1}^n [p(x_i) - f(x_i)]^2 \text{ 'nin minimumu yapılmasıyla}$$

$z = p(x)$ fks. katsayıları elde edilir.

- Farkların yani hatanın minimum olması fark fonk. birinci türevinin sıfıra eşitlenmesiyle sağlanır.

Ör; Birinci dereceden polinom uydurma

n tane nokta değeri (x_i, y_i) için $p(x) = a_1 + a_2 x$

polinomunu elde ediyoruz.

Hata fks.

$$H(a_1, a_2) = [a_1 + a_2 x_i - y_i]^2$$

- H'nin sıfır olması için $\frac{\partial H(a_1, a_2)}{\partial a_i} = 0$ olmalıdır. (2)

$$\frac{\partial H(a_1, a_2)}{\partial a_i} = 0 ; i = 1, 2$$

a_1, a_2 ye göre türevler;

$$\frac{\partial H}{\partial a_1} = 2 \cdot \sum_{i=1}^n [a_1 + a_2 \cdot x_i - y_i] \cdot 1 = 0$$

$$\frac{\partial H}{\partial a_2} = 2 \cdot \sum_{i=1}^n [a_1 + a_2 \cdot x_i - y_i] \cdot x_i = 0$$

Bu sistem düzenlenirse:

$$\left. \begin{aligned} n \cdot a_1 + a_2 \cdot \sum_{i=1}^n x_i &= \sum_{i=1}^n y_i \\ a_1 \cdot \sum_{i=1}^n x_i + a_2 \cdot \sum_{i=1}^n x_i^2 &= \sum_{i=1}^n x_i y_i \end{aligned} \right\} \text{Cramer yöntemi ile çözelim}$$

$$\begin{bmatrix} n & \sum_{i=1}^n x_i \\ \sum_{i=1}^n x_i & \sum_{i=1}^n x_i^2 \end{bmatrix} \cdot \begin{bmatrix} a_1 \\ a_2 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \sum_{i=1}^n y_i \\ \sum_{i=1}^n x_i y_i \end{bmatrix}$$

$$\Delta = \begin{vmatrix} n & \sum_{i=1}^n x_i \\ \sum_{i=1}^n x_i & \sum_{i=1}^n x_i^2 \end{vmatrix}, \Delta_1 = \begin{vmatrix} \sum_{i=1}^n y_i & \sum_{i=1}^n x_i \\ \sum_{i=1}^n x_i y_i & \sum_{i=1}^n x_i^2 \end{vmatrix}$$

$$\Delta_2 = \begin{vmatrix} n & \sum_{i=1}^n y_i \\ \sum_{i=1}^n x_i & \sum_{i=1}^n x_i y_i \end{vmatrix}$$

$$a_1 = \frac{\Delta_1}{\Delta}$$

$$a_2 = \frac{\Delta_2}{\Delta}$$

$$X1 = \sum_{i=1}^n x_i, \quad X2 = \sum_{i=1}^n x_i^2, \quad XY = \sum_{i=1}^n x_i \cdot y_i$$

(3)

$$Y1 = \sum_{i=1}^n y_i \Rightarrow$$

$$a_1 = \frac{Y1 \cdot X2 - X1 \cdot XY}{n \cdot X2 - X1^2}, \quad a_2 = \frac{n \cdot XY - X1 \cdot Y1}{n \cdot X2 - X1^2}$$

ör:

x	0	1	2	4	7
y	1	4	7	13	22

$p(x) = a_1 + a_2 \cdot x \rightarrow$ yaklaşımları uydurun.

$$p(x_i) = a_1 + a_2 \cdot x_i$$

$$H(a_1, a_2) = \sum_{i=1}^n [p(x_i) - y_i]^2$$

$$\frac{\partial H}{\partial a_1} = 0 \quad \text{ve} \quad \frac{\partial H}{\partial a_2} = 0$$

$$\frac{2 \sum_{i=1}^n [a_1 + a_2 \cdot x_i - y_i]^2}{2a_1} = 0$$

$$2 \cdot \sum_{i=1}^n [a_1 + a_2 \cdot x_i - y_i] \cdot 1 = 0$$

$$n \cdot a_1 + a_2 \cdot \sum_{i=1}^n x_i - \sum_{i=1}^n y_i = 0$$

$$\frac{2 \sum_{i=1}^n [a_1 + a_2 \cdot x_i - y_i]^2}{2a_2} = 0$$

$$2. \sum_{i=1}^n [a_1 + a_2 \cdot x_i - y_i] \cdot x_i = 0$$

$$a_1 \cdot \sum_{i=1}^n x_i + a_2 \sum_{i=1}^n x_i^2 = \sum_{i=1}^n x_i \cdot y_i$$

$$\begin{bmatrix} n & \sum_{i=1}^n x_i \\ \sum_{i=1}^n x_i & \sum_{i=1}^n x_i^2 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} a_1 \\ a_2 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \sum_{i=1}^n y_i \\ \sum_{i=1}^n x_i \cdot y_i \end{bmatrix}$$

$$\Delta = \begin{vmatrix} n & \sum_{i=1}^n x_i \\ \sum_{i=1}^n x_i & \sum_{i=1}^n x_i^2 \end{vmatrix}, \quad \Delta_1 = \begin{vmatrix} \sum_{i=1}^n y_i & \sum_{i=1}^n x_i \\ \sum_{i=1}^n x_i \cdot y_i & \sum_{i=1}^n x_i^2 \end{vmatrix}$$

$$\Delta_2 = \begin{vmatrix} n & \sum_{i=1}^n y_i \\ \sum_{i=1}^n x_i & \sum_{i=1}^n x_i \cdot y_i \end{vmatrix}$$

$$a_1 = \frac{\Delta_1}{\Delta}, \quad a_2 = \frac{\Delta_2}{\Delta}$$

$$\Delta = \begin{vmatrix} 5 & 14 \\ 14 & 70 \end{vmatrix}$$

$$\Delta = 154$$

$$\Delta_1 = \begin{vmatrix} 47 & 14 \\ 224 & 70 \end{vmatrix}$$

$$\Delta_1 = 154$$

$$\Delta_2 = \begin{vmatrix} 5 & 47 \\ 14 & 224 \end{vmatrix}$$

$$\Delta_2 = 462$$

$$a_1 = \frac{\Delta_1}{\Delta} = 1 \quad a_2 = \frac{\Delta_2}{\Delta} = 3$$

$$g(x) = 1 + 3x$$

İkinci Dereceden Polinom Uydurma

- n tane nokta değeri (x_i, y_i) kullanarak $p(x) = a_1 + a_2x + a_3x^2$

$$H(a_1, a_2, a_3) = \sum_{i=1}^n [a_1 + a_2x_i + a_3x_i^2 - y_i]^2$$

şeklinde dir.

- Hata fonksiyonunun minimum olması için

1. türevinin sıfıra eşit olması gerekir.

$$\frac{\partial H(a_1, a_2, a_3)}{\partial a_i} = 0, \quad i=1, 2, 3$$

$$\frac{\partial H}{\partial a_1} = 2 \cdot \sum_{i=1}^n [a_1 + a_2x_i + a_3x_i^2 - y_i] \cdot 1 = 0$$

$$\frac{\partial H}{\partial a_2} = 2 \cdot \sum_{i=1}^n [a_1 + a_2x_i + a_3x_i^2 - y_i] \cdot x_i = 0$$

$$\frac{\partial H}{\partial a_3} = 2 \cdot \sum_{i=1}^n [a_1 + a_2x_i + a_3x_i^2 - y_i] \cdot x_i^2 = 0$$

$$n \cdot a_1 + a_2 \cdot \sum_{i=1}^n x_i + a_3 \cdot \sum_{i=1}^n x_i^2 = \sum_{i=1}^n y_i$$

$$a_1 \cdot \sum_{i=1}^n x_i + a_2 \cdot \sum_{i=1}^n x_i^2 + a_3 \cdot \sum_{i=1}^n x_i^3 = \sum_{i=1}^n y_i \cdot x_i$$

$$a_1 \cdot \sum_{i=1}^n x_i^2 + a_2 \cdot \sum_{i=1}^n x_i^3 + a_3 \cdot \sum_{i=1}^n x_i^4 = \sum_{i=1}^n y_i \cdot x_i^2$$

$$\begin{bmatrix} n & \sum_{i=1}^n x_i & \sum_{i=1}^n x_i^2 \\ \sum_{i=1}^n x_i & \sum_{i=1}^n x_i^2 & \sum_{i=1}^n x_i^3 \\ \sum_{i=1}^n x_i^2 & \sum_{i=1}^n x_i^3 & \sum_{i=1}^n x_i^4 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} a_1 \\ a_2 \\ a_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \sum_{i=1}^n y_i \\ \sum_{i=1}^n y_i x_i \\ \sum_{i=1}^n y_i x_i^2 \end{bmatrix}$$

$$\Delta = \begin{vmatrix} n & \sum_{i=1}^n x_i & \sum_{i=1}^n x_i^2 \\ \sum_{i=1}^n x_i & \sum_{i=1}^n x_i^2 & \sum_{i=1}^n x_i^3 \\ \sum_{i=1}^n x_i^2 & \sum_{i=1}^n x_i^3 & \sum_{i=1}^n x_i^4 \end{vmatrix}, \quad \Delta_1 = \begin{vmatrix} \sum_{i=1}^n y_i & \sum_{i=1}^n x_i & \sum_{i=1}^n x_i^2 \\ \sum_{i=1}^n y_i x_i & \sum_{i=1}^n x_i^2 & \sum_{i=1}^n x_i^3 \\ \sum_{i=1}^n y_i x_i^2 & \sum_{i=1}^n x_i^3 & \sum_{i=1}^n x_i^4 \end{vmatrix}$$

$$\Delta_2 = \begin{vmatrix} n & \sum_{i=1}^n y_i & \sum_{i=1}^n x_i^2 \\ \sum_{i=1}^n x_i & \sum_{i=1}^n y_i x_i & \sum_{i=1}^n x_i^3 \\ \sum_{i=1}^n x_i^2 & \sum_{i=1}^n y_i x_i^2 & \sum_{i=1}^n x_i^4 \end{vmatrix}, \quad \Delta_3 = \begin{vmatrix} n & \sum_{i=1}^n x_i & \sum_{i=1}^n y_i \\ \sum_{i=1}^n x_i & \sum_{i=1}^n x_i^2 & \sum_{i=1}^n y_i x_i \\ \sum_{i=1}^n x_i^2 & \sum_{i=1}^n x_i^3 & \sum_{i=1}^n y_i x_i^2 \end{vmatrix}$$

$$a_1 = \frac{\Delta_1}{\Delta}, \quad a_2 = \frac{\Delta_2}{\Delta}, \quad a_3 = \frac{\Delta_3}{\Delta}$$

$$X_1 = \sum_{i=1}^n x_i, \quad X_2 = \sum_{i=1}^n x_i^2, \quad X_3 = \sum_{i=1}^n x_i^3, \quad X_4 = \sum_{i=1}^n x_i^4$$

$$X_4 = \sum_{i=1}^n x_i y_i, \quad X_2 Y = \sum_{i=1}^n x_i^2 y_i, \quad Y_1 = \sum_{i=1}^n y_i$$

is e,

$$\Delta = n \cdot X_2 \cdot X_4 + 2 X_1 \cdot X_2 \cdot X_3 - X_2^3 - n \cdot X_3^2 - X_4 \cdot X_1^2$$

$$\Delta_1 = X_2 \cdot X_4 \cdot Y_1 + X_1 \cdot X_3 \cdot X_2 Y + X_2 \cdot X_3 \cdot X_4 - X_2 Y \cdot X_2^2 - Y_1 \cdot X_3^2 - X_1 \cdot X_4 \cdot X_4$$

(7)

$$\Delta_2 = n \cdot x_4 \cdot x_1 + x_2 \cdot x_3 \cdot y_1 + x_1 \cdot x_2 \cdot x_2 y - x_1 y \cdot x_2^2 - n \cdot x_3 \cdot x_2 y - x_1 \cdot x_4 \cdot y_1$$

$$\Delta_3 = n \cdot x_2 \cdot x_2 y + x_1 \cdot x_2 \cdot x_1 + x_1 \cdot x_3 \cdot y_1 - y_1 \cdot x_2^2 - n \cdot x_3 \cdot x_1 - x_2 y \cdot x_1^2$$

ör:

x	0	2	3	5	8
y	-6	0	6	24	66

noktaları için en uygun $p(x) = a_1 + a_2 \cdot x + a_3 \cdot x^2$ ikinci derece polinomunu uyduruyoruz.

$$\begin{bmatrix} n & \sum_{i=1}^n x_i & \sum_{i=1}^n x_i^2 \\ \sum_{i=1}^n x_i & \sum_{i=1}^n x_i^2 & \sum_{i=1}^n x_i^3 \\ \sum_{i=1}^n x_i^2 & \sum_{i=1}^n x_i^3 & \sum_{i=1}^n x_i^4 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} a_1 \\ a_2 \\ a_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \sum_{i=1}^n y_i \\ \sum_{i=1}^n y_i \cdot x_i \\ \sum_{i=1}^n y_i \cdot x_i^2 \end{bmatrix}$$

$$\begin{bmatrix} 5 & 18 & 102 \\ 18 & 102 & 672 \\ 102 & 672 & 4818 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} a_1 \\ a_2 \\ a_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 90 \\ 666 \\ 4878 \end{bmatrix}$$

$$a_1 = -6, a_2 = 1, a_3 = 1$$

$$y = -6 + x + x^2$$

— Yüksek Dereceden Polinom Uydurma —

— n tane (x_i, y_i) nokta değerinden

$$p(x) = a_1 + a_2 x + a_3 x^2 + a_4 x^3 + \dots + a_p x^{p-1}$$

için;

$$\frac{\partial H(a_1, a_2, \dots, a_p)}{\partial a_i} = 0, \quad i = 1, 2, 3, \dots, p$$

2011

$$\begin{bmatrix} \sum_{i=1}^n x_i' & \sum_{i=1}^n x_i'^2 & \dots & \sum_{i=1}^n x_i'^p \\ \sum_{i=1}^n x_i'^2 & \sum_{i=1}^n x_i'^3 & \dots & \sum_{i=1}^n x_i'^{p+1} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ \sum_{i=1}^n x_i'^p & \sum_{i=1}^n x_i'^{p+1} & \dots & \sum_{i=1}^n x_i'^{2p} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} a_1 \\ a_2 \\ a_3 \\ \vdots \\ a_p \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \sum_{i=1}^n y_i' \\ \sum_{i=1}^n y_i' x_i' \\ \sum_{i=1}^n y_i' x_i'^2 \\ \vdots \\ \sum_{i=1}^n y_i' x_i'^p \end{bmatrix}$$

— Üstel Fonksiyon Uydurma —

- n tane nokta değeri (x_i', y_i') kullanarak $p(x) = a_1 e^{a_2 x}$ şeklinde bir üstel fonksiyon elde etmek için öncelikle bu fks. doğrusallaştırılmalıdır.
- Çünkü a 'lara göre kısmi türe alınıp sıfıra eşitlen-
dirinde lineer denklem sistemi oluşmaz.

$$p(x) = y = a_1 \cdot e^{a_2 \cdot x}$$

$$\begin{aligned} \ln(y) &= \ln(a_1 \cdot e^{a_2 \cdot x}) \\ &= \ln(a_1) + \ln(e^{a_2 \cdot x}) \end{aligned}$$

$$\ln(y) = \ln a_1 + a_2 \cdot x \quad \hookrightarrow \text{olur.}$$

$$H(a_1, a_2) = \sum_{i=1}^n [\ln(a_1) + a_2 \cdot x_i' - \ln(y_i')]^2$$

$$\frac{\partial H(a_1, a_2)}{\partial a_i} = 0; \quad i=1, 2$$

$$\frac{\partial H}{\partial a_1} = 2 \cdot \sum [\ln a_1 + a_2 \cdot x_i' - \ln y_i'] \cdot \frac{1}{a_1} = 0$$

$$\frac{\partial H}{\partial a_2} = 2 \cdot \sum [\ln a_1 + a_2 \cdot x_i' - \ln y_i'] \cdot x_i' = 0$$

$$n \cdot \ln(a_1) + a_2 \cdot \sum_{i=1}^n x_i = \sum_{i=1}^n \ln(y_i)$$

$$\sum_{i=1}^n \ln(a_1) \cdot x_i + a_2 \sum_{i=1}^n x_i^2 = \sum_{i=1}^n x_i \cdot \ln(y_i)$$

$$\begin{bmatrix} n & \sum_{i=1}^n x_i \\ \sum_{i=1}^n x_i & \sum_{i=1}^n x_i^2 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \ln(a_1) \\ a_2 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \sum_{i=1}^n \ln(y_i) \\ \sum_{i=1}^n x_i \ln(y_i) \end{bmatrix}$$

$$X_1 = \sum_{i=1}^n x_i, X_2 = \sum_{i=1}^n x_i^2, LY = \sum_{i=1}^n \ln(y_i)$$

$$XLY = \sum_{i=1}^n [x_i \cdot \ln(y_i)]$$

$$\ln(a_1) = \frac{LY \cdot X_2 - XLY \cdot X_1}{n \cdot X_2 - X_1^2} \Rightarrow a_1 = e$$

$$a_2 = \frac{n \cdot XLY - LY \cdot X_1}{n \cdot X_2 - X_1^2}$$

ör:

x	0	1	2	3	5	8
y	3	8,155	22,167	60,257	445,233	8942,874

$p(x) = a_1 \cdot e^{a_2 \cdot x} \rightarrow$ görüştüğü uydurum.

$$X_1 = \sum_{i=1}^6 x_i = 19, X_2 = \sum_{i=1}^6 x_i^2 = 103$$

$$LY = \sum_{i=1}^6 \ln(y_i) = 25,592, XLY = \sum_{i=1}^6 [x_i \cdot \ln(y_i)] = 123,89$$

$$\left. \begin{aligned} a_1 &= e^{\frac{LY \cdot X_2 - XLY \cdot X_1}{n \cdot X_2 - X_1^2}} \approx 3 \\ a_2 &= \frac{n \cdot XLY - LY \cdot X_1}{n \cdot X_2 - X_1^2} \approx 1 \end{aligned} \right\} p(x) = 3e^x$$

Trigonometrik fonksiyon Uyduurma

n tane nokta değeri (x_i, y_i) kullanarak ~~$f(x)$~~
 $g(x) = a_1 \sin(x) + a_2 \cos(x)$ şeklinde ~~trigonometrik~~
 bir f.k.s. uyduurma için;

$$H(a_1, a_2) = \sum_{i=1}^n [a_1 \sin(x_i) + a_2 \cos(x_i) - y_i]^2$$

$$\frac{\partial H(a_1, a_2)}{\partial a_i} = 0, \quad i=1, 2$$

$$2 \cdot \sum_{i=1}^n [a_1 \sin(x_i) + a_2 \cos(x_i) - y_i] \cdot \sin(x_i) = 0$$

$$2 \cdot \sum_{i=1}^n [a_1 \sin(x_i) + a_2 \cos(x_i) - y_i] \cdot \cos(x_i) = 0$$

$$a_1 \cdot \sum_{i=1}^n \sin^2(x_i) + a_2 \cdot \sum_{i=1}^n \sin(x_i) \cdot \cos(x_i) = \sum_{i=1}^n y_i \cdot \sin(x_i)$$

$$a_1 \cdot \sum_{i=1}^n \sin(x_i) \cdot \cos(x_i) + a_2 \cdot \sum_{i=1}^n \cos^2(x_i) = \sum_{i=1}^n y_i \cdot \cos(x_i)$$

$$\begin{bmatrix} \sum_{i=1}^n \sin^2(x_i) & \sum_{i=1}^n \sin(x_i) \cdot \cos(x_i) \\ \sum_{i=1}^n \sin(x_i) \cdot \cos(x_i) & \sum_{i=1}^n \cos^2(x_i) \end{bmatrix} \begin{bmatrix} a_1 \\ a_2 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \sum_{i=1}^n y_i \sin(x_i) \\ \sum_{i=1}^n y_i \cos(x_i) \end{bmatrix}$$

$$S2 = \sum_{i=1}^n \sin^2(x_i), \quad C2 = \sum_{i=1}^n \cos^2(x_i), \quad CS = \sum_{i=1}^n [\cos(x_i) \cdot \sin(x_i)]$$

$$SY = \sum_{i=1}^n [y_i \cdot \sin(x_i)], \quad CY = \sum_{i=1}^n [y_i \cdot \cos(x_i)]$$

$$\begin{bmatrix} S2 & CS \\ CS & C2 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} a_1 \\ a_2 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} SY \\ CY \end{bmatrix}$$

$$\Delta = S2 \cdot C2 - CS^2, \quad \Delta_1 = SY \cdot C2 - CY \cdot CS$$

$$\Delta_2 = S2 \cdot CY - CS \cdot SY$$

$$a_1 = \frac{\Delta_1}{\Delta}, \quad a_2 = \frac{\Delta_2}{\Delta}$$

ör:

x (rad)	0	1	2	3	4	5
y	3	3,304	0,57	-2,688	-3,474	-1,067

noktaları için en uygun $p(x) = a_1 \cdot \sin(x) + a_2 \cdot \cos(x)$ şeklindeki triponometrik fks. aydurunuz.

$$S2 = \sum_{i=1}^6 \sin^2(x_i) = 3,047, \quad C2 = \sum_{i=1}^6 \cos^2(x_i) = 2,953$$

$$CS = \sum_{i=1}^6 [\cos(x_i) \cdot \sin(x_i)] = 0,159$$

$$SY = \sum_{i=1}^6 [y_i \cdot \sin(x_i)] = 6,572$$

$$CY = \sum_{i=1}^6 [y_i \cdot \cos(x_i)] = 9,177$$

$$\Delta = S2 \cdot C2 - CS^2 \approx 8,972$$

$$\Delta_1 = SY \cdot C2 - CY \cdot CS \approx 17,948$$

$$\Delta_2 = S2 \cdot CY - CS \cdot SY \approx 26,918$$

$$a_1 = \frac{\Delta_1}{\Delta} \approx 2$$

$$a_2 = \frac{\Delta_2}{\Delta} \approx 3$$

$$p(x) = 2 \cdot \sin(x) + 3 \cdot \cos(x)$$